

No Φ.092.22/3135

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΛΙ ΣΗΕΜΑ & ΑΛΛΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
(ΑΡ. ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ 7059/14)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

7 Απριλίου 2016

Αυτή η απόφαση θα γίνει οριστική υπό τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

No Φ.092.22/3135

Στην υπόθεση Ali Cheema και άλλοι κατά ΕΛΛΑΔΑΣ,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συνεδριάζοντας σε επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Mirjana Lazarina Trajkovska, Πρόεδρο,

Ledi Bianku,

Kristina Pardalos

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Alës Pejchal,

Armen Harutyunyan,

Pauliine Koskelo, Δικαστές

Και από τον *Andrée Wampach*, αναπληρωτή, γραμματέα του τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε σε επιτροπή στις 15 Μαρτίου 2016, εκδίδει την
ακόλουθη απόφαση η οποία υιοθετήθηκε αυτή την ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από μία προσφυγή (**αρ. 7059/14**) η οποία στέφεται κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και της οποίας είκοσι τρεις υπήκοοι διαφόρων εθνικοτήτων, των οποίων τα ονόματα απεικονίζονται σε παράρτημα («**οι προσφεύγοντες**»), προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο την **14η Ιανουαρίου 2014**, δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («**η Σύμβαση**»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τους **Κ. ΤΣΙΤΣΕΛΙΚΗ** και **Α. ΣΠΑΘΗ**, Δικηγόροι του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης. Η Ελληνική Κυβέρνηση («**η Κυβέρνηση**») εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξουσίου της, τον **Κο Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και τη **Κα Κ. ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗ**, Δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Ενημερωμένες για το δικαίωμα τους να συμμετάσχουν στη διαδικασία (άρθρο 36, παράγραφος 1 της Σύμβασης και άρθρο 44, παράγραφος 1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου), οι Κυβερνήσεις της Αλβανίας και της Βουλγαρίας δεν απάντησαν.

No Φ.092.22/3135

3. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται, ιδιαίτερα, παράβαση των άρθρων 3 και 13 λόγω των συνθηκών κράτησης τους στις Φυλακές της Λάρισας.
4. Στις 12 Μαρτίου 2014, οι αιτιάσεις που αφορούν τα άρθρα 3 και 13 της Σύμβασης σχετικά με τις συνθήκες κράτησης στις Φυλακές της Λάρισας κοινοποιήθηκαν στη Κυβέρνηση και η προσφυγή κηρύχθηκε απαράδεκτη για τα επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 54, παράγραφος 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

1. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

A. Τα μέρη και η διάρκεια κράτησης των προσφευγόντων

5. Όλοι οι προσφεύγοντες με εξαίρεση τον προσφεύγοντα 18 ήταν κρατούμενοι των Φυλακών της Λάρισας την ημερομηνία άσκησης της προσφυγής.
6. Επιπλέον, σύμφωνα με τις πληροφορίες της Κυβέρνησης, ο προσφεύγων 1 κρατείται εκεί από τις 7 Απριλίου 2011. Την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων, είχε τοποθετηθεί στη πτέρυγα Β.
7. Ο προσφεύγων 2 κρατείται από τις 22 Οκτωβρίου 2012. Την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων, είχε τοποθετηθεί στη πτέρυγα Β.
8. Ο προσφεύγων 3 κρατείται από τις 2 Αυγούστου 2010. Την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων, είχε τοποθετηθεί στη πτέρυγα Β.
9. Ο προσφεύγων 4 κρατείται από τις 28 Νοεμβρίου 2011 στη πτέρυγα Γ.
10. Ο προσφεύγων 5 κρατείται από τις 3 Φεβρουαρίου 2012. Την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων, βρισκόταν στη πτέρυγα Β των φυλακών.
11. Ο προσφεύγων 6 κρατείται από τις 23 Νοεμβρίου 2011. Την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων, βρισκόταν στη πτέρυγα Β των φυλακών.
12. Ο προσφεύγων 7 κρατείτο από τις 12 Απριλίου 2012 έως τις 15 Απριλίου 2014, ημερομηνία κατά την οποία αποφυλακίσθηκε. Κρατείτο στο

No Φ.092.22/3135

δωμάτιο 1 το οποίο προορίζεται για τους κρατούμενους που ασκούσαν δραστηριότητα στις φυλακές.

13. Ο προσφεύγων 8 κρατείται από τις 25 Φεβρουαρίου 2011 στη πτέρυγα Β των φυλακών.

14. Ο προσφεύγων 9 κρατείτο στη πτέρυγα Α των φυλακών από τη 1η Ιουλίου 2008 έως τις 25 Σεπτεμβρίου 2008 και μετά την ημερομηνία αυτή κρατείται στη πτέρυγα Β.

15. Ο προσφεύγων 10 κρατείται από τις 23 Οκτωβρίου 2010. Αρχικά είχε τοποθετηθεί στη πτέρυγα Β. Από τις 22 Ιανουαρίου έως τις 19 Μαρτίου 2013, κρατείτο στη πτέρυγα Γ. Στη συνέχεια, μεταφέρθηκε στη πτέρυγα Ε των φυλακών. Βρισκόταν εκεί την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων.

16. Ο προσφεύγων 11 κρατείται από τις 10 Νοεμβρίου 2011. Αρχής γινομένης από την ημερομηνία αυτή και μέχρι τις 2 Ιουλίου 2013, τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Β των φυλακών. Στη συνέχεια, μεταφέρθηκε στο δωμάτιο το οποίο προορίζεται για τους κρατούμενους που ασκούν μία δραστηριότητα. Ήταν κρατούμενος στο μέρος αυτό την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων.

17. Ο προσφεύγων 12 ήταν κρατούμενος από τις 20 Νοεμβρίου 2012 έως τις 22 Ιανουαρίου 2014. Αρχικά, τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Β των φυλακών. Από τις 31 Δεκεμβρίου 2012 έως τις 22 Ιανουαρίου 2014, ημερομηνία που αποφυλακίσθηκε, κρατείτο στη πτέρυγα Ε των φυλακών.

18. Ο προσφεύγων 13 κρατείται από τις 13 Αυγούστου 2012. Την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων, βρισκόταν στη πτέρυγα Β των φυλακών.

19. Ο προσφεύγων 14 κρατείται από τις 23 Απριλίου 2012. Την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων, κρατείτο στη πτέρυγα Γ των φυλακών.

20. Ο προσφεύγων 15 κρατείται από τις 21 Μαΐου 2012. Αρχικά τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Β των φυλακών και από τις 13 Φεβρουαρίου 2014 κρατείται στη πτέρυγα Α.

No Φ.092.22/3135

21. Ο προσφεύγων 16 κρατείται από τις 3 Ιουνίου 2008 στη πτέρυγα Β των φυλακών.
22. Ο προσφεύγων 17 κρατείται από τις 6 Φεβρουαρίου 2012. Αρχικά τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Β των φυλακών, και στη συνέχεια, από τις 30 Ιανουαρίου 2013 έως τις 10 Δεκεμβρίου 2013, στο δωμάτιο που προορίζεται για τους κρατούμενους που ασκούσαν μία δραστηριότητα στις φυλακές. Στις 10 Δεκεμβρίου 2013, τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Α. Βρισκόταν εκεί την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων.
23. Ο προσφεύγων 18 κρατείτο στις Φυλακές της Λάρισας από τις 28 Φεβρουαρίου έως τις 13 Δεκεμβρίου 2013, ημερομηνία κατά την οποία μεταφέρθηκε στις Φυλακές Κορυδαλλού.
24. Ο προσφεύγων 19 κρατείται από τις 30 Αυγούστου 2012. Αρχικά τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Β. Από τις 4 Ιουλίου έως τις 22 Ιουλίου 2013, μεταφέρθηκε στη πτέρυγα Ε των φυλακών. Από αυτή την τελευταία μέχρι την υποβολή των παρατηρήσεων των διαδίκων, βρισκόταν στη πτέρυγα Β.
25. Ο προσφεύγων 20 κρατείται στη πτέρυγα Β από τις 12 Φεβρουαρίου 2013.
26. Ο προσφεύγων 21 κρατείται από τις 28 Φεβρουαρίου 2013. Από τις 24 Απριλίου έως τις 10 Οκτωβρίου 2013, τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Α των φυλακών. Από τη τελευταία ημερομηνία μέχρι την υποβολή των παρατηρήσεων των διαδίκων, βρισκόταν στη πτέρυγα Ε.
27. Ο προσφεύγων 22 κρατείται από τις 31 Ιουλίου 2012. Αρχικά τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Γ των φυλακών. Από τις 9 Αυγούστου 2012 και την ημερομηνία υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων, βρισκόταν στη πτέρυγα Β των φυλακών.
28. Ο προσφεύγων 23 κρατείται από τις 3 Φεβρουαρίου 2009. Αρχικά τοποθετήθηκε στη πτέρυγα Β. Από τις 3 Σεπτεμβρίου έως τις 14 Δεκεμβρίου 2013, βρισκόταν στο δωμάτιο που προορίζεται για τους κρατούμενους που ασκούσαν μία δραστηριότητα στις φυλακές. Στη συνέχεια κρατείτο στη πτέρυγα Β των φυλακών όπου διέμενε την ημερομηνία της υποβολής των παρατηρήσεων των διαδίκων.

B. Οι συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων**1. Η εκδοχή των προσφευγόντων**

29. Όλοι οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν τις συνθήκες κράτησης τους στις Φυλακές της Λάρισας. Αναφερόμενοι σε έγγραφο που προσκόμισε ο διευθυντής των φυλακών, αναφέρουν ότι οι Φυλακές της Λάρισας έχουν χωρητικότητα 550 κρατουμένων. Άρα, σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, κατά τη διάρκεια της επίδικης περιόδου, φιλοξενούσαν μεταξύ 780 και 942 άτομα. Αυτοί εκ των προσφευγόντων, κρατούμενοι στις πτέρυγες Α, Β και Γ, είχαν τοποθετηθεί σε κελιά εμβαδού 23,25 τετραγωνικών μέτρων. Σύμφωνα με τους ίδιους, πρέπει να αφαιρεθούν 5 τετραγωνικά μέτρα, δηλαδή ο χώρος για τις τουαλέτες και τα ντους καθώς και ο χώρος που καταλαμβάνουν τα τραπέζια και οι καρέκλες τα οποία είναι εγκατεστημένα στα κελιά. Δηλώνουν ότι μοιράζονται τα κελιά τους με 7 έως 9 άλλα πρόσωπα.

30. Σχετικά με τους προσφεύγοντες που είχαν τοποθετηθεί στο δωμάτιο 1 έπρεπε να μοιράζονται ένα χώρο 321 τετραγωνικών μέτρων με 75 έως 90 άλλα πρόσωπα. Άλλωστε, στο δωμάτιο 2 που είναι αφιερωμένο για τους κρατούμενους που ασκούν μία δραστηριότητα στις φυλακές, οι προσφεύγοντες έπρεπε να μοιράζονται ένα χώρο 206 τετραγωνικών μέτρων με 40 έως 56 άλλα πρόσωπα. Οι προσφεύγοντες σημειώνουν ότι στους χώρους αυτούς, τα κρεβάτια, τα τραπέζια και οι καρέκλες καταλαμβάνουν επιφάνεια 70 και 40 τετραγωνικά μέτρα αντίστοιχα.

31. Οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονται επίσης για τη γενική υγιεινή στις φυλακές, κυρίως για την έλλειψη σε στρώματα, κουβέρτες και καθαρά σεντόνια. Καταγγέλλουν επίσης την ανεπάρκεια θέρμανσης και ζεστού νερού. Τέλος, υποστηρίζουν ότι οι φυλακές δεν διέθεταν επαρκή ιατρικό προσωπικό.

2. Η εκδοχή της Κυβέρνησης

32. Σύμφωνα με τη Κυβέρνηση, ένα μεγάλο μέρος κρατουμένων στεγαζόταν στις πτέρυγες Α, Β και Γ. Τα κελιά είναι 5 Χ 4,65 τετραγωνικά μέτρα. Ένα δωμάτιο 5Χ 1 τετραγωνικά μέτρα για τις τουαλέτες και τα

No Φ.092.22/3135

ντους είναι δίπλα σε κάθε κελί. Οι προσφεύγοντες μοιραζόταν τα κελιά τους με 6 έως 9 άλλα πρόσωπα, και συνεπώς, ο αριθμός των κρατούμενων δεν υπερέβαινε τη χωρητικότητα για την οποία τα κελιά είχαν σχεδιαστεί.

33. Οι προσφεύγοντες κρατούμενοι σε κελί της πτέρυγας E, ζούσαν σε χώρο 5,50 X 2,85 τετραγωνικών μέτρων. Στα κελιά προσαρτάται ένα δωμάτιο 1 X 2 τετραγωνικά μέτρα για τις τουαλέτες και τα ντους. Αυτοί εκ των προσφευγόντων που στεγαζόταν στο κοιτώνα της πτέρυγας E, ζούσαν σε χώρο 7 X 5,50 τετραγωνικών μέτρων. Ένα δωμάτιο 1,40 X 0,85 τετραγωνικών μέτρων για τις τουαλέτες και τα ντους προσαρτάται σε κάθε κελί. Οι κρατούμενοι που ήταν τοποθετημένοι σε κελί ή σε κοιτώνα της πτέρυγας E μοιραζόταν τους ανωτέρω ειρημένους χώρους με 3 έως 11 άλλα πρόσωπα το πολύ.

34. Οι προσφεύγοντες που ασκούσαν μία δραστηριότητα στις φυλακές και ήταν τοποθετημένοι στον κοιτώνα 1, ζούσαν σε χώρο 26 X 13 τετραγωνικών μέτρων. Μέσα στο δωμάτιο αυτό, ένα χώρο 3 X 2,50 τετραγωνικών μέτρων καταλαμβάνουν τα ντους. Υπήρχαν επίσης εκεί, εννέα τουαλέτες των 1,20 X 0,9 τετραγωνικών μέτρων η καθεμία. Οι προσφεύγοντας μοιραζόταν αυτό το χώρο με 75 έως 90 άλλα πρόσωπα.

35. Οι προσφεύγοντες που ασκούσαν μία δραστηριότητα στις φυλακές και ήταν τοποθετημένοι στον κοιτώνα 2, ζούσαν σε χώρο 17 X 13 τετραγωνικών μέτρων. Μέσα στο δωμάτιο αυτό, ένα χώρος 10 τετραγωνικών μέτρων επίσης ήταν για τις τουαλέτες και τα ντους. Οι προσφεύγοντας μοιραζόταν αυτό το χώρο με 40 έως 56 άλλα πρόσωπα.

36. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι κάθε κελί στις πτέρυγες A, B και Γ διαθέτει πέντε κουκέτες, μία τηλεόραση, ένα ή δύο πλαστικά τραπέζια, δύο έως πέντε σκαμπό και πέντε έως επτά κομοδίνα. Στα δωμάτια 1 και 2 που έμεναν οι κρατούμενοι οι οποίοι ασκούσαν μία δραστηριότητα στις φυλακές, υπάρχουν 45 και 28 κουκέτες αντίστοιχα. Επιπλέον σε καθένα από τους θαλάμους, υπάρχει ένα τραπέζι για τέσσερα άτομα, μία τηλεόραση ανά κρεβάτι, σκαμπό για τους περισσότερους κρατούμενους, ένα κομοδίνο για καθένα από αυτούς και ένα ψυγείο. Τέλος, κάθε κελί και

No Φ.092.22/3135

κάθε κοιτώνας της πτέρυγας Ε διαθέτει από ένα έως δύο πλαστικά τραπέζια, σκαμπό και κομοδίνα.

37. Η Κυβέρνηση επισημαίνει κυρίως ότι το χειμώνα τα καλοριφέρ μέσα στα κελιά και στους κοιτώνες λειτουργούν μία ώρα το πρωί και μία ώρα και μισή το βράδυ. Με ιδιαίτερα κρύο καιρό, η θέρμανση λειτουργεί μία επιπλέον ώρα το πρωί. Σημειώνεται ότι ο προβλεπόμενος για τη θέρμανση των κελιών προϋπολογισμός υπέστη μειώσεις λόγω της οικονομικής κρίσης.

38. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι τα κελιά είναι ευάερα και φωτεινά. Το ζεστό νερό διατίθεται από τις 19.00 έως τις 19.30 και από τις 20.30 έως τις 21.00 το χειμώνα και από τις 12.00 έως τις 13.00 και από τις 20.00 έως τις 21.00 το καλοκαίρι. Οι κρατούμενοι λαμβάνουν κατά τακτικά διαστήματα χαρτί υγείας, σαπούνι και προϊόντα καθαρισμού. Λόγω της παρούσας οικονομικής κρίσης και την αντιμετώπιση των οικονομικών περιορισμών της φυλακής, η κοινωνική υπηρεσία της φυλακής, σε συνεργασία με τα φιλανθρωπικά ιδρύματα, παρέχουν στους ντόπιους και ξένους κρατούμενους προϊόντα σωματικής υγιεινής. Η Κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι απολυμάνσεις και μυοκτονίες πραγματοποιούνται τακτικά στις φυλακές από εξωτερική επιχείρηση και ότι τα κλινοσκεπάσματα καθαρίζονται στο πλυντήριο των φυλακών.

39. Η Κυβέρνηση δίνει ως παράδειγμα, εβδομαδιαία μενού που προβλέπονται για τους κρατούμενους κατά τη περίοδο εγκλεισμού των προσφευγόντων και διευκρινίζει ότι το πόσιμο νερό στις φυλακές είναι το ίδιο με αυτό που τροφοδοτείται η πόλη της Λάρισας. Για τη ψυχαγωγία τους, οι κρατούμενοι μπορούν να δουν τηλεόραση ή να αθλούνται (μπάσκετ, ποδόσφαιρο) και άσκηση στην αυλή των φυλακών ή στο γυμναστήριο το οποίο είναι εξοπλισμένο με υλικό για άρση βαρών και με σάκο του μποξ. Επιπλέον, στο δεύτερο όροφο κάθε πτέρυγας, υπάρχει ένα τραπέζι για επιτραπέζιο τένις.

II. ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

40. Για το κατάλληλο εσωτερικό δίκαιο και πρακτική, παραπέμπουμε στην απόφαση Χατζηβασιλειάδης κ. Ελλάδος (αρ. 51618/12, παράγραφοι 17-21,

No Φ.092.22/3135

26 Νοεμβρίου 2013), και στην απόφαση Τσόκας και άλλοι κ. Ελλάδος (αρ. 41513/12, παράγραφοι 60-64, 28 Μαΐου 2014).

ΙΙΙ. ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Ή ΤΑΠΕΙΝΩΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ή ΤΙΜΩΡΙΑΣ (CPT)

41. Στην έκθεση της με ημερομηνία 5 Ιουλίου 2013 και η οποία συντάχθηκε μετά την επίσκεψη της από τις 4 έως τις 16 Απριλίου 2013, η ΕΠΒ (CPT) επεσήμανε τα ακόλουθα σχετικά με τις Φυλακές της Λάρισας.

42. Οι φυλακές αποτελούνται από αποτελούνται από πέντε πτέρυγες και είχαν επίσημη χωρητικότητα 600 κρατούμενων. Την εποχή της επίσκεψης, φιλοξενούσαν 892 κρατούμενους. Ο υπερπληθυσμός ήταν εμφανής μέσα από το σύνολο των φυλακών. Οι πτέρυγες Α, Β και Γ φιλοξενούσαν μεταξύ 220 και 270 πρόσωπα το καθένα σε κελιά. Ένα συνηθισμένο κελί είχε εμβαδόν 23 τετραγωνικά μέτρα και ήταν εξοπλισμένο με πέντε κουκέτες, ένα τραπέζι και κάποιες καρέκλες. Στη πτέρυγα Α, η αντιπροσωπεία της ΕΠΒ (CPT) διαπίστωσε ότι σε κάποια κελιά διέμεναν μέχρι και δώδεκα κρατούμενοι, και κατά συνέπεια, κάποιοι κοιμόταν σε στρώματα τοποθετημένα μάλιστα στο έδαφος ή δύο (κρατούμενοι) στα κρεβάτια. Ένας κάποιος αριθμός κελίων είχαν υγρασία και χρειαζόταν εργασίες συντήρησης (ξεφλούδισμα βαφής τοίχου, σπασμένα τζάμια) και πολλές άλλες επισκευές πιο σημαντικές. Κάθε κελί διέθετε έναν επιπλέον χώρο 5 τετραγωνικών μέτρων με τουαλέτες, ντους και βρύση.

43. Η πτέρυγα Δ φιλοξενούσε σε δύο θαλάμους 135 κρατούμενους περίπου οι οποίοι εργαζόταν μέσα στις φυλακές ή είχαν μία κάποια ηλικία. Οι θάλαμοι είχαν σειρές από κουκέτες που άφηναν σε κάθε κρατούμενο προσωπικό χώρο 3 τετραγωνικά μέτρα. Δίπλα από κάθε κρεβάτι υπήρχε ένα τραπέζι και δύο σκαμπό. Το διπλανό μπάνιο περιελάμβανε έξι ντους, έξι τουαλέτες και τέσσερις βρύσες.

44. Ωστόσο, η ΕΠΒ (CPT) διαπίστωσε ότι οι πτέρυγες των φυλακών είχαν μολυνθεί από έντομα και ψείρες και ότι οι συνθήκες υγιεινής δεν ήταν ικανοποιητικές. Οι κρατούμενοι παραπονέθηκαν επίσης στους

No Φ.092.22/3135

εκπροσώπους της (CPT) ότι τα στρώματα και οι κουβέρτες ήταν βρώμικες πράγμα που οι τελευταίοι το διαπίστωσαν οι ίδιοι. Δεν παρείχαν προϊόντα σωματικής υγιεινής ή εάν παρείχαν σε περιορισμένη ποσότητα με τρόπο ώστε οι κρατούμενοι ήταν υποχρεωμένοι να τα αγοράζουν οι ίδιοι στο κατάστημα των φυλακών ή να ζητήσουν από την οικογένεια τους ή από φίλους να φέρουν κατά τις επισκέψεις τους. Τέλος, η θέρμανση άναβε για περιόδους πολύ μικρές κατά την διάρκεια του χειμώνα και αυτό υποχρέωνε τους κρατούμενους να κοιμούνται με τα ρούχα τους.

ΝΟΜΙΚΑ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

45. Οι προσφεύγοντες παραπονιούνται για τις συνθήκες κράτησης τους στις Φυλακές της Λάρισας.. Επικαλούνται παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης από αυτή την άποψη. Επικαλούμενοι το άρθρο 13, οι προσφεύγοντες παραπονούνται επίσης για την απουσία πραγματικής προσφυγής για να παραπονεθούν για τις συνθήκες κράτησης τους. Αυτά τα άρθρα διατυπώνονται ως ακολούθως:

Άρθρο 3

« Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί σε βάσανα ούτε εις ποινάς η μεταχείρισιν απανθρώπων ή εξευτελιστικάς».

Άρθρο 13

Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίαι παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και άν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων του.

A. Επί του παραδεκτού

1. Θέσεις των διαδίκων

46. Εν πρώτοις, η Κυβέρνηση παραπέμπει σε γραπτή δήλωση που έκανε ο προσφεύγων 2, Κος ΑΤΣΟΝΙΟΣ, με ημερομηνία 6 Μαΐου 2014. Στη δήλωση αυτή, διαβεβαιώνει ότι δεν εξουσιοδότησε δικηγόρο προκειμένου

No Φ.092.22/3135

να προσφύγει στο Δικαστήριο εν ονόματι του. Η Κυβέρνηση εκτιμά λοιπόν ότι η προσφυγή πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη *ratione personae* όσο αφορά τον προσφεύγοντα 2.

47. Άλλωστε, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει τη προσφυγή υπό την προϋπόθεση ότι αυτή ασκήθηκε από τον προσφεύγοντα 18, Κο Nasar, για μη εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων: Αυτός ο προσφεύγων έχοντας αποφυλακιστεί πριν την ημερομηνία της άσκησης της προσφυγής του στο Δικαστήριο, θα έπρεπε να προβεί σε αγωγή αποζημίωσης με βάση το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα.

48. Με τις παρατηρήσεις του με ημερομηνία 30 Οκτωβρίου 2014, ο προσφεύγων 18, Κο Nasar γνωστοποίησε στο Δικαστήριο τη βούληση του να παραιτηθεί της προσφυγής. Άλλωστε, ο Κοs ΑΤΣΟΝΙΟΣ υποβάλλει μία γραπτή δήλωση με ημερομηνία 22 Οκτωβρίου 2014 με την οποία επιβεβαιώνει το γνήσιο της υπογραφής που τέθηκε στο πληρεξούσιο που δόθηκε στους δικηγόρους του. Εξηγεί ότι είχε δηλώσει ενώπιον των εσωτερικών αρχών ότι δεν είχε παραδώσει το πληρεξούσιο προσωπικά στους δικηγόρους του αλλά ότι το είχε στείλει με το ταχυδρομείο.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

49. Σχετικά με τον προσφεύγοντα 18, Κο Nasar, το Δικαστήριο σημειώνει ότι όπως προκύπτει από το φάκελο, η παραίτηση του στερείται κάθε αμφιβολίας. Το Δικαστήριο διαπιστώνει λοιπόν ότι ο προσφεύγων 18 δεν προτίθεται πλέον να διατηρήσει τη προσφυγή του με την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 1 α) της Σύμβασης. Έχοντας βεβαιωθεί ότι καμία ιδιαίτερη περίπτωση δεν θίγει τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εγγυάται η Σύμβαση δεν απαιτεί τη συνέχιση της εξέτασης της προσφυγής σχετικά μ' αυτόν τον προσφεύγοντα δυνάμει του άρθρου 37, παράγραφος 1 *in fine* της Σύμβασης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει λόγος διαγραφής της προσφυγής από το πινάκιο όσο τον αφορά. Έχοντας αποφασίσει έτσι, το Δικαστήριο δεν κρίνει αναγκαίο να αποφανθεί για την

No Φ.092.22/3135

ένσταση της Κυβέρνησης που απορρέει από τη μη εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων.

50. Σχετικά με τον προσφεύγοντα 2, Κο ΑΤΣΟΝΙΟ, το Δικαστήριο σημειώνει ότι προσκόμισε ένα πληρεξούσιο εκπροσώπησης από τους δικηγόρους του, υπογεγραμμένο από τον ίδιο. Επιπλέον, με τη γραπτή του δήλωση που φέρει ημερομηνία 22 Οκτωβρίου 2014, της οποίας η Κυβέρνηση δεν αμφισβήτησε τη γνησιότητα, ο προσφεύγων 2 επιβεβαιώνει το γνήσιο της υπογραφής στο πληρεξούσιο που δόθηκε στους δικηγόρους του και εξηγεί ότι δεν είχε παραδώσει το πληρεξούσιο προσωπικά στους δικηγόρους του αλλά το είχε στείλει με το ταχυδρομείο. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι τα ανωτέρω στοιχεία επισημαίνουν, σύμφωνα με το άρθρο 45 του Κανονισμού του, την καθαρή πρόθεση του προσφεύγοντος να υποβάλλει τη παρούσα προσφυγή στο Δικαστήριο μέσω των εκπροσώπων του. Συνεπώς, η ένσταση απαραδέκτου *ratione personae* που προβάλλει η Κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτή.

51. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εκτός από τον προσφεύγοντα 18, η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35, παράγραφος 3 α) της Σύμβασης και δεν αντιτίθεται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Την κηρύσσει λοιπόν παραδεκτή όσο αφορά τους προσφεύγοντες 1-17 και 19-23.

B. Επί της ουσίας

1. Άρθρο 3 της Σύμβασης

α) Θέσεις των διαδίκων

52. Οι προσφεύγοντες παραπέμπουν στην εκδοχή τους για τις συνθήκες κράτησης στις Φυλακές της Λάρισας. Παραπονούμενοι κυρίως για το φαινόμενο του υπερπληθυσμού μέσα στις φυλακές αυτές, επικαλούνται την απόφαση Κανάκης κ. Ελλάδος (αρ. 2) (αρ. 40146/11, 12 Δεκεμβρίου 2013) και τις εκθέσεις της ΕΠΒ (CPT) (δείτε παραγράφους 41-44 ανωτέρω) για να υποστηρίξουν ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

53. Η Κυβέρνηση παραπέμπει στην εκδοχή της για τις συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων στις Φυλακές της Λάρισας (παράγραφοι 32-39

No Φ.092.22/3135

ανωτέρω) και υπογραμμίζει ότι ακόμη και στη περίπτωση που δεν θα θεωρηθούν ικανοποιητικές δεν ξεπερνούν το όριο σοβαρότητας που απαιτείται για να θεωρηθούν ως απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

ι. Υπενθύμιση των γενικών αρχών

54. Σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τις σωρευτικές επιπτώσεις αυτών καθώς και τους ειδικούς ισχυρισμούς του προσφεύγοντος (*Dougoz κ. Ελλάδος*, αρ. 40907/98, παράγραφος 46, ΕΔΔΑ 2001-II). Ιδιαίτερα, ο χρόνος κατά τον οποίο ένα άτομο κρατείτο υπό τις ενοχοποιητικές συνθήκες αποτελεί σημαντικό παράγοντα (*Kalashnikov κ. Ρωσίας*, αρ. 47095/99, παράγραφος 102, ΕΔΔΑ 2002- VI, *Kehayov κ. Βουλγαρίας*, αρ. 41035/98, παράγραφος 64, 18 Ιανουαρίου 2005, και *Alver κ. Εσθονίας*, αρ. 64812/01, παράγραφος 50, 8 Νοεμβρίου 2005).

55. Το Δικαστήριο παραπέμπει στις αρχές που διατυπώνονται στη νομολογία του σχετικά με τις κακές συνθήκες κράτησης (δείτε παράδειγμα, *Kudla κ. Πολωνίας (GC)*, αρ. 30210/96, παράγραφοι 90-94, ΕΔΔΑ 2000-XI, και *Ananyev και άλλοι κ. Ρωσίας*, αρ. 42525/07 και 60800/08, παράγραφοι 139-165, 10 Ιανουαρίου 2012). Υπενθυμίζει ιδιαίτερα ότι μία μεγάλη έλλειψη χώρα σε ένα κελί φυλακής είναι ένας παράγοντας ιδιαίτερα σημαντικός να ληφθή υπόψη προκειμένου να αποδειχθεί εάν οι περιγραφόμενες συνθήκες κράτησης είναι "εξευτελιστικές" με την έννοια του άρθρου 3 και μπορούν να επισημάνουν παράβαση, ότι αυτές οι πτυχές να εξετασθούν χωριστά ή σε συνδυασμό με άλλες ελλείψεις (δείτε μεταξύ πολλών άλλων, *Karadevičius κ. Λιθουανίας*, αρ. 53254/99, παράγραφος 39, 7 Απριλίου 2005 και *Ananyev και άλλοι*, ανωτέρω, παράγραφοι 145-147 και 149).

56. Τέλος, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι είναι αδύνατον να εφαρμοσθεί αυστηρά σε όλες τις υποθέσεις ενόπιον του η αρχή *affirmanti, non neganti, incumbit probatio*, διότι συμβαίνει, σε κάποιες περιπτώσεις, το εναγόμενο Κράτος να έχει μόνο του πρόσβαση σε πληροφορίες ικανές να επιβεβαιώσουν ή να απορρίψουν τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος. Η

No Φ.092.22/3135

παράλειψη της Κυβέρνησης να παρέχει αυτές τις πληροφορίες χωρίς έγκυρο λόγο, μπορεί να δώσει αφορμή σε κάποια συμπεράσματα σχετικά με την ορθότητα των ισχυρισμών του προσφεύγοντος (Fadeyeva κ. Ρωσίας, αρ. 55723/00, παράγραφος 79, ΕΔΔΑ 2005-IV, και Manulin κ. Ρωσίας, αρ. 26676/06, παράγραφος 40, 11 Απριλίου 2013, Νικόλαος Αθανασίου και άλλοι κ. Ελλάδος, αρ. 36546/10, παράγραφος 78, 23 Οκτωβρίου 2014).

ii. Εφαρμογή των αρχών στη προκειμένη περίπτωση

α) Σχετικά με τους προσφεύγοντες 1-6, 8-17 και 19-23

57. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι όπως προκύπτει από το φάκελο, όλοι οι προσφεύγοντες εκτός από τον αρ. 7, Ko Javed, είχαν τοποθετηθεί για ένα μέρος ή καθ' όλη τη διάρκεια της κράτησης στους στις πτέρυγες Α, Β ή Γ. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρείχαν οι προσφεύγοντες και η Κυβέρνηση, το εμβαδόν των κελιών στις πτέρυγες Α, Β και Γ ήταν 23 τετραγωνικά μέτρα περίπου. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι διάδικοι δεν συμφωνούν στο τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη ο χώρος για τις τουαλέτες και τα ντους του κάθε κελιού. Σύμφωνα με τους προσφεύγοντες, θα έπρεπε να αφαιρεθεί αυτός ο χώρος από το εμβαδόν του κάθε κελιού, ενώ σύμφωνα με τη Κυβέρνηση, οι τουαλέτες και τα ντους προσαρτώνται στη κύρια αίθουσα του κάθε κελιού. Το γεγονός παραμένει ότι όπως παραδέχεται η Κυβέρνηση, ο αριθμός των κρατούμενων σε κάθε κελί στις πτέρυγες Α, Β και Γ κυμαινόταν μεταξύ έξι και εννέα. Συνεπώς, ακόμη κι' αν θεωρήσουμε ότι κάθε κελί ήταν 23 τετραγωνικά μέτρα και ότι οι τουαλέτες και τα ντους ήταν δίπλα, ο προσωπικός χώρος για κάθε κρατούμενο κυμαινόταν μεταξύ 3,8 και 2,5 τετραγωνικά μέτρα. Ο προσωπικός χώρος που μπορούσαν να διαθέτουν οι προσφεύγοντες 1-6, 8-17 και 19-23 ήταν λοιπόν ενίοτε πολύ μικρότερος από 3 τετραγωνικά μέτρα. Πρέπει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι σύμφωνα με την έκθεση της ΕΠΒ (CPT) η οποία δημοσιεύθηκε μετά την επίσκεψη της στις Φυλακές της Λάρισας το 2013, σε κάποια κελιά της πτέρυγας Α διέμεναν μέχρι και δώδεκα κρατούμενοι (δείτε παράγραφο 42

No Φ.092.22/3135

ανωτέρω). Ο προσωπικός χώρος λοιπόν για τον καθένα από αυτούς δεν υπερέβαινε τα 2 τετραγωνικά μέτρα.

58. Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρείχε ο διευθυντής των Φυλακών της Λάρισας, αυτές, χωρητικότητας 550 κρατουμένων, φιλοξενούσαν κατά τη διάρκεια της επίδικης περιόδου μεταξύ 780 και 942 άτομα (δείτε παράγραφο 29 ανωτέρω). Άλλωστε, σύμφωνα με την έκθεση της ανωτέρω ΕΠΒ, οι εν λόγω φυλακές είχαν επίσημη χωρητικότητα 600 κρατουμένων και την εποχή της επίσκεψης, φιλοξενούσαν 892 κρατούμενους (δείτε παράγραφο 42 ανωτέρω). Συνεπώς, οι Φυλακές της Λάρισας έφθαναν, κατά την επίδικη διάρκεια, να ξεπερνούν το 75% περίπου της χωρητικότητας φιλοξενίας τους. Υπό τις συνθήκες αυτές, φαίνεται ότι ο αριθμός των κρατουμένων σε κάθε κελί στις πτέρυγες Α, Β και Γ ήταν πιο συχνά κοντά στους εννέα παρά στους έξι.

59. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η Κυβέρνηση δεν τεκμηρίωσε τον ισχυρισμό της σύμφωνα με τον οποίο ο αριθμός των κρατουμένων στα κελιά που έμεναν οι ανωτέρω ειρημένοι προσφεύγοντες στις πτέρυγες Α, Β και Γ δεν υπερέβαινε τη χωρητικότητα για την οποία είχαν σχεδιασθεί. Ενόψει του χώρου που διατίθετο σε κάθε κρατούμενο, μπορεί κανείς να διαπιστώσει ότι ένα σοβαρό πρόβλημα υπερπληθυσμού υπήρχε από τότε.

60. Υπήρξε λοιπόν παράβαση, στη προκειμένη περίπτωση, του άρθρου 3 της Σύμβασης λόγω της απουσίας επαρκούς προσωπικού χώρου για τους προσφεύγοντες 1-6, 8-17 και 19-23. Αυτό το συμπέρασμα απαλλάσσει το Δικαστήριο να εξετάσει τις άλλες αιτιάσεις που διατύπωσαν οι τελευταίοι σχετικά με άλλες πτυχές της κράτησης τους.

β) Σχετικά με τον προσφεύγοντα 7

61. Κατά πρώτον όσο αφορά την αιτίαση σχετικά με τον υπερπληθυσμό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέχει η Κυβέρνηση, ο προσφεύγων 7, Κορς Javed, είχε τοποθετηθεί, από τις 12 Απριλίου 2012 έως τις 15 Απριλίου 2014, στο θάλαμο 1 που προορίζεται

No Φ.092.22/3135

για τους κρατούμενους που ασκούν μία δραστηριότητα στις φυλακές. Το εμβαδόν αυτού του θαλάμου ήταν 338 τετραγωνικά μέτρα (26X 13 μέτρα) με 75 έως 90 άλλους κρατούμενους και δίπλα από τον οποίο είχε μπάνιο με εμβαδόν 17 τετραγωνικά μέτρα περίπου εξοπλισμένο με αρκετά ντους, τουαλέτες και νιπτήρες. Συνεπώς, ο προσωπικός χώρος του προσφεύγοντος ποικίλλει ανάλογα με τους υπολογισμούς που κάνει η Κυβέρνηση από 4,28 τετραγωνικά μέτρα έως 3,5 τετραγωνικά μέτρα για συνολικό αριθμό κρατούμενων που ποικίλλει μεταξύ 75 και 90. Κι' όμως αυτή η εκδοχή των γεγονότων και αυτός ο τρόπος υπολογισμού δεν αμφισβητήθηκαν από τον προσφεύγοντα. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένας τέτοιος προσωπικός χώρος δεν θα μπορούσε να αποτελεί από μόνος του παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης (G.C. κ. Ιταλίας, αρ. 73869/10, παράγραφος 81, 22 Απριλίου 2014). Το Δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι η ΕΠΒ (CPT) δεν κάνει καμία αναφορά στην έκθεση της του 2013 σε ενδεχόμενα ζητήματα υπερπληθυσμού όσο αφορά τον θάλαμο 1.

62. Όσο αφορά τον προσφεύγοντα ο οποίος παραπονιόταν για έλλειψη ζεστού νερού, δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο που να δίνει τη δυνατότητα αμφισβήτησης της διαβεβαίωσης της Κυβέρνησης σύμφωνα με την οποία το ζεστό νερό παρείχεται από τις 19.00 έως τις 19.30 και από τις 20.30 έως τις 21.00 το χειμώνα και από τις 12.00 έως τις 13.00 και από τις 20.00 έως τις 21.00 το καλοκαίρι. Σχετικά με τις αιτιάσεις για την έλλειψη στρωμάτων και καθαρών σεντονιών, ανεπαρκή θέρμανση και ελλείψεις σχετικά με το κοινωνικό και ιατρικό προσωπικό στις φυλακές, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο προσφεύγων δεν διευκρινίζει πως και σε ποιο μέτρο εθίγεται προσωπικά από τα προβλήματα αυτά, τα οποία διαπιστώθηκαν επίσης από την ΕΠΒ (CPT) στις φυλακές αυτές (παράγραφος 44 ανωτέρω). Η απλή αναφορά στην έκθεση της ΕΠΒ δεν αρκεί για την απόρριψη των συγκεκριμένων ισχυρισμών της Κυβέρνησης στο σημείο αυτό σχετικά με τις αιτιάσεις για τις διάφορες πτυχές της κράτησης του προσφεύγοντος 7, οι οποίες μένουν αόριστες και γενικές.

63. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι συνθήκες κράτησης του προσφεύγοντος 7, υπό το φως των πληροφοριών που του

No Φ.092.22/3135

παρασχέθηκαν, δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως αντίθετες με το άρθρο 3 της Σύμβασης, κυρίως υπό το πρίσμα των συνεπειών του έγκλειστου υπερπληθυσμού. Συνάγεται ότι δεν υπήρξε παράβαση αυτής της διάταξης από αυτή την άποψη.

2. Άρθρο 13 συνδυασμένο με το άρθρο 3 της Σύμβασης

64. Οι προσφεύγοντες διαβεβαιώνουν ότι δεν διέθεταν καμία προσφυγή που θα τους επέτρεπε να παραπονεθούν πραγματικά για τις συνθήκες κράτησης τους στις Φυλακές της Λάρισας.

65. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι προσφεύγοντες παρέλειψαν να προσφύγουν στο συμβούλιο των φυλακών ή να ζητήσουν ακρόαση παρά τον επιβλέποντα εισαγγελέα όπως το επέτρεπαν οι διατάξεις του Εσωτερικού Κανονισμού των Σωφρονιστικών Ιδρυμάτων και το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προκειμένου να απαιτήσουν βελτίωση των συνθηκών κράτησης τους.

66. Σχετικά με τις συνθήκες κράτησης, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα σε κάποιες υποθέσεις (Vaden κ. Ελλάδος, αρ. 35115/03, παράγραφοι 30-33, 29 Μαρτίου 2007 και Τσιβής κ. Ελλάδος, αρ. 11553/05, παράγραφοι 18-20, 6 Δεκεμβρίου 2007) ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα επειδή είχαν χρησιμοποιήσει τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (προσφυγή στον εισαγγελέα που είναι επιφορτισμένος με την εκτέλεση των ποινών και την εφαρμογή των μέτρων ασφάλειας) και στο άρθρο 6 του νόμου 2776/1999 (προσφυγή στον επιβλέποντα εισαγγελέα των φυλακών και προσφυγή στο πειθαρχικό συμβούλιο των φυλακών). Στις υποθέσεις αυτές, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για ιδιαίτερες περιστάσεις που τους έθιγαν προσωπικά ως άτομα και στις οποίες εκτιμούσαν ότι οι σωφρονιστικές αρχές μπορούσαν να θέσουν τέλος λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα. Αντιθέτως, διαβεβαίωσε κατ'επανάληψη ότι στο μέτρο που ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι θίχθηκε προσωπικά από τις γενικές συνθήκες κράτησης στις φυλακές, τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στα ανωτέρω άρθρα 6 και 572 δεν ήταν

No Φ.092.22/3135

καθόλου χρήσιμα (δείτε μεταξύ πολλών άλλων, Παπακωνσταντίνου κ. Ελλάδος, αρ. 50765/11, παράγραφος 51, 13 Νοεμβρίου 2014).

67. Το Δικαστήριο δεν βλέπει κανένα λόγο να παρεκκλίνει, στη παρούσα υπόθεση, από τη πάγια νομολογία της στο θέμα αυτό. Υπήρξε λοιπόν παράβαση του άρθρου 13 συνδυασμένο με το άρθρο 3 της Σύμβασης για τους προσφεύγοντες 1-17 και 19-23.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

68. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

"Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση".

A. Ζημιά

69. Οι προσφεύγοντες ζητούν διάφορα ποσά ανάλογα με τη διάρκεια της κράτησης τους ως ηθική αποζημίωση που υπέστησαν, δηλαδή: Ο προσφεύγων 1: 16.000,00 Ευρώ (43 μήνες), ο προσφεύγων 2: 10.000,00 Ευρώ (24 μήνες), ο προσφεύγων 3: 20.000,00 Ευρώ (51 μήνες), ο προσφεύγων 4: 12.000,00 Ευρώ (36 μήνες), ο προσφεύγων 5: 12.000,00 Ευρώ (35 μήνες), ο προσφεύγων 6: 12.000,00 Ευρώ (36 μήνες), ο προσφεύγων 7: 10.000,00 Ευρώ (είκοσι τέσσερις μήνες), ο προσφεύγων 8: 17.000,00 Ευρώ (45 μήνες), ο προσφεύγων 9: 25.000,00 Ευρώ (76 μήνες), ο προσφεύγων 10: 19.500,00 Ευρώ (49 μήνες), ο προσφεύγων 11: 15.000,00 Ευρώ (36 μήνες), ο προσφεύγων 12: 7.000,00 Ευρώ (13 μήνες), ο προσφεύγων 13: 10.000,00 Ευρώ (27 μήνες), ο προσφεύγων 14: 10.000,00 Ευρώ (31 μήνες), ο προσφεύγων 15: 10.000,00 Ευρώ (30 μήνες), ο προσφεύγων 16: 25.000,00 Ευρώ (75 μήνες), ο προσφεύγων 17: 10.000,00 Ευρώ (36 μήνες), ο προσφεύγων 19: 10.000,00 Ευρώ (27 μήνες), ο προσφεύγων 20: 7.000,00 Ευρώ (21 μήνες), ο προσφεύγων 21: 7.000,00 Ευρώ (21) μήνες, ο προσφεύγων 22: 10.000,00 Ευρώ (28 μήνες),

No Φ.092.22/3135

ο προσφεύγων 23: 22.000,00 Ευρώ (69 μήνες). Τέλος, ζητούν ώστε αυτά τα ποσά να καταβληθούν στο τραπεζικό λογαριασμό των δικηγόρων τους.

70. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι τα ζητούμενα ποσά είναι υπερβολικά. Προτείνει κα καταβάλλει στους προσφεύγοντες διάφορα ποσά που κυμαίνονται από 4.000,00 Ευρώ έως 17.000,00 Ευρώ ανάλογα με τη διάρκεια της κράτησης του κάθε προσφεύγοντα και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι περισσότεροι εξ' αυτών εργάστηκαν στις φυλακές και για το λόγο αυτό ήταν έξω από τα κελιά τους κατά μεγάλες περιόδους.

71. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να χορηγηθεί στο καθένα από τους προσφεύγοντες 1-6, 8-17 και 19-23, 8.000,00 Ευρώ και στον προσφεύγοντα 7, 2.000,00 Ευρώ ως ηθική βλάβη που υπέστησαν, ποσά τα οποία θα καταβληθούν απευθείας στο τραπεζικό λογαριασμό που θα υποδείξουν οι εκπρόσωποι τους.

B. Δαπάνες και δικαστικά έξοδα

72. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 2.500,00 Ευρώ για τις δαπάνες και τα δικαστικά έξοδα στα οποία προέβησαν ενώπιον του Δικαστηρίου, ποσό το οποίο ζητούν ότι πρέπει να καταβληθεί στο τέλος της διαδικασίας ενώπιον αυτού. Καλούν το Δικαστήριο να το καταβάλλει απευθείας στο λογαριασμό που υποδεικνύεται από τους εκπροσώπους τους, εξηγώντας ότι το να αφήσουν στον καθένα να πληρώσει το μερίδιο στους δικηγόρους θα προκαλούσε περίπλοκα λογιστικά προβλήματα.

73. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι το ζητούμενο ποσό δεν είναι εύλογο και ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν κανένα στοιχείο ικανό να δικαιολογήσει το επίπεδο αυτής της απαίτησης. Επιπλέον, η Κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι σύμφωνα με το κατάλληλο εσωτερικό δίκαιο, όταν το Κράτος πρέπει να καταβάλλει χρηματικό ποσό σ' ένα τρίτο πρόσωπο άλλο από τον πιστωτή, αυτός ο τρίτος οφείλει να καταθέσει ειδικό πληρεξούσιο για το σκοπό αυτό. Ζητώντας οι δαπάνες και τα δικαστικά έξοδα να πληρωθούν κατευθείαν στους εκπροσώπους τους, οι προσφεύγοντες προσπαθούν να καταχραστούν τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου.

No Φ.092.22/3135

74. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες σύναψαν μία συμφωνία με τους δικηγόρους τους σχετικά με τις αμοιβές τους, η οποία τείνει να κινείται πιο κοντά σε συμφωνία *quota litis* (συμφωνία εργολαβίας δίκης). Αυτές οι συμφωνίες μπορούν να βεβαιώσουν, εάν είναι νομικά έγκυρες, ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει πράγματι τα ζητούμενα ποσά. Παρόμοιες συμφωνίες που γεννούν υποχρεώσεις μόνο μεταξύ του δικηγόρου και του πελάτη του δεν θα μπορούσαν από μόνες τους να δεσμεύσουν το Δικαστήριο το οποίο πρέπει να εκτιμήσει το ύψος των δαπανών και δικαστικών εξόδων προς εξόφληση όχι μόνο σε σχέση με τη πραγματικότητα των επικαλούμενων εξόδων αλλά επίσης σε σχέση με τον εύλογο χαρακτήρα τους (Ιατρίδης κ. Ελλάδα (δίκαιη ικανοποίηση) (GC), αρ. 31107/96, παράγραφος 55, ΕΔΔΑ 2000-XI, Χριστοδούλου και άλλοι κ. Ελλάδα, αρ. 80452/12, παράγραφος 87, 5 Ιουνίου 2014).

75. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει, επιπλέον ότι, μερικές φορές δέχθηκε στη νομολογία του να πληρώσει τα ποσά που χορηγήθηκαν ως δαπάνες και δικαστικά έξοδα κατευθείαν σε τραπεζικό λογαριασμό που υπέδειξαν οι εκπρόσωποι των προσφεύγων (δείτε μεταξύ άλλων, *Stoica* κ. Ρουμανίας, αρ. 42722/02, παράγραφος 142, 4 Μαρτίου 2008, *Galotskin* κ. Ελλάδα, αρ. 2945/07, παράγραφος 74, 14 Ιανουαρίου 2010, *Ταγκατίδης και άλλοι*, ανωτέρω, παράγραφος 37).

76. Στη προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι ένας προσφεύγων δεν μπορεί να έχει την επιστροφή των δαπανών και δικαστικών του εξόδων παρά μόνο στο μέτρο που αποδεικνύεται η πραγματικότητα τους, η αναγκαιότητάς τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ποσοστού τους. Σε αυτή τη βάση, επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες το ποσό των 1.500,00 Ευρώ. Επιπλέον, εκτιμά ότι, λαμβάνοντας υπόψη τη κατάσταση τους, οι προσφεύγοντες δεν θα μπόρεσαν προηγουμένως να καταβάλλουν αμοιβές στους δικηγόρους τους και ότι η πιθανότητα γι' αυτούς να τις καταβάλλουν αφού το Δικαστήριο εκδώσει την απόφαση θα ήταν αβέβαιη. Συναινεί επομένως ώστε το ποσό των 1.500,00 Ευρώ να καταβληθεί απευθείας στο λογαριασμό που υποδεικνύεται από τους δικηγόρους των προσφευγόντων.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

77. Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Αποφασίζει να διαγράψει την προσφυγή από το πινάκιο κατ' εφαρμογή του άρθρου 37 παράγραφος 1 α) της Σύμβασης όσο αφορά τον προσφεύγοντα 18.

2. Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή όσο αφορά τους προσφεύγοντες 1-17 και 19-23.

3. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσο αφορά τους προσφεύγοντες, 1-6, 8-17 και 19-23.

4. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσο αφορά τον προσφεύγοντα 7.

5. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 13 της Σύμβασης συνδυασμένο με το άρθρο 3 όσο αφορά τους προσφεύγοντες 1-17 και 19-23.

6. Ορίζει ότι

α) Το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλλει στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες, από την ημέρα που η απόφαση θα γίνει οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά τα οποία θα κατατεθούν απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό που υποδεικνύεται από τις δικηγόρους τους:

i) Στον καθένα από τους προσφεύγοντες 1-6, 8-17 και 19-23, οκτώ χιλιάδες (8.000,00) Ευρώ και στον προσφεύγοντα 7 δύο χιλιάδες (2.000,00) Ευρώ, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη.

ii) Χίλια πεντακόσια (1.500,00) Ευρώ από κοινού στους προσφεύγοντες, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από αυτούς για έξοδα και δικαστικές δαπάνες.

β) Αρχής γινομένης από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, αυτά τα ποσά θα προσαυζάνονται με απλό τόκο σε επιτόκιο ίσο

No Φ.092.22/3135

με αυτό της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

7. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για τα επιπλέον.

Έγινε στη Γαλλική γλώσσα και μετά κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 7 Απριλίου 2016, σε εφαρμογή του άρθρου 77, παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

<i>André Wampach</i> Αναπληρωτής Γραμματέας Υπογραφή	<i>Mirjana Lazarova Trajkovska</i> Πρόεδρος Υπογραφή
--	--

Παράρτημα**Λίστα των προσφευγόντων**

<i>Αρ.</i>	<i>Όνοματεπώνυμο</i>	<i>Ημερομηνία ή έτος γέννησης</i>	<i>Ιθαγένεια</i>
1.	<i>Tanveer ALI CHEEMA</i>	<i>19-01-1984</i>	<i>Πακιστανική</i>
2	<i>ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΤΣΟΝΙΟΣ</i>	<i>27-07-1980</i>	<i>Ελληνική</i>
3.	<i>Ali Barlas NASIR</i>	<i>05-03-1986</i>	<i>Πακιστανική</i>
4.	<i>Vasil HALILI</i>	<i>15-07-1986</i>	<i>Αλβανική</i>
5.	<i>Mihail ILIEV</i>	<i>02-11-1977</i>	<i>Βουλγαρική</i>
6.	<i>ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΣΧΟΝΟΠΟΥΛΟΣ</i>	<i>09-02-1957</i>	<i>Ελληνική</i>
7.	<i>Saad JAVED</i>	<i>27-06-1989</i>	<i>Πακιστανική</i>
8.	<i>Abdul Razak KADALOU</i>	<i>20-03-1973</i>	<i>Συριακή</i>
9	<i>ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΛΛΙΟΣ</i>	<i>26-09-1959</i>	<i>Ελληνική</i>
10.	<i>ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΝΙΡΗΣ</i>	<i>30-01-1973</i>	<i>Ελληνική</i>
11.	<i>ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ</i>	<i>08-01-1969</i>	<i>Ελληνική</i>
12.	<i>ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΕΜΤΖΗΣ</i>	<i>04-05-1945</i>	<i>Ελληνική</i>
13.	<i>ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ</i>	<i>27-06-1952</i>	<i>Ελληνική</i>
14.	<i>Dajlan METAJ</i>	<i>30-11-1988</i>	<i>Αλβανική</i>
15.	<i>Dulal MONDUAL</i>	<i>19-05-1970</i>	<i>Ινδική</i>
16.	<i>Maliq MUSTAFA</i>	<i>01-06-1958</i>	<i>Αλβανική</i>
17.	<i>Asif MUHAMMAD</i>	<i>20-12-1964</i>	<i>Πακιστανική</i>
18.	<i>Iqbal NASAR</i>	<i>12-05-1982</i>	<i>Πακιστανική</i>
19.	<i>ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΑΚΚΑΣ</i>	<i>03-06-1977</i>	<i>Ελληνική</i>
20.	<i>Iqbal JAVID</i>	<i>04-04-1973</i>	<i>Πακιστανική</i>
21.	<i>Ahmad SHAHZAD</i>	<i>19-10-1984</i>	<i>Πακιστανική</i>
22.	<i>Andra SHOSHARI</i>	<i>12-06-1976</i>	<i>Αλβανική</i>
23.	<i>Najeeb ULLAH</i>	<i>25-12-1982</i>	<i>Πακιστανική</i>

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο γαλλικό υπηρεσιακό έγγραφο.

Αθήνα, 23-07-2016

Η μεταφράστρια Γ. ΠΑΛΛΑ